

PROGRAMACIÓN DOCENTE DE IMPROVISACIÓN E ACOMPAÑAMENTO/PIANO III-IV
CONSERVATORIO SUPERIOR DE MÚSICA DE A CORUÑA
TÍTULO SUPERIOR DE MÚSICA (ENSINANZAS REGULADAS POLO DECRETO 163/2015)

1. IDENTIFICACIÓN E CONTEXTUALIZACIÓN										
DISCIPLINA: IMPROVISACIÓN E ACOMPAÑAMENTO III-IV										
ESPECIALIDADE:	PEDAGOXÍA				ITINERARIOS:	PIANO				
CARÁCTER:	OBRIGATORIA				TIPO DE CLASE:	COLECTIVA				
DEPARTAMENTO:	IMPROVISACIÓN E ACOMPAÑAMENTO				XEFE DE DPTO.:	PABLO SABIO LADRA				
CURSOS	1º curso	2º curso	3º curso	4º curso	COORDINADOR/A DA DISCIPLINA:	ROSA-MARÍA GARCÍA BARCIA				
CUADRIMESTRES	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	Horas de clase semanais:	1
ECTS/CUAD.			1,5	1,5					Observacións:	
DOCENTES:	NOME E APELIDOS				EMAIL/TEL/WEB	TITORÍA				
	Rosa-María García Barcia				garciabarcia@yahoo.es	Venres, 8:00-9:00				

2. DESCRIPTOR E COMPETENCIAS	
DESCRITOR:	Desenvolvemento da capacidades que permitan a práctica da improvisación nun instrumento polifónico a través do coñecemento dos elementos e procedementos construtivos. Principios básicos do acompañamento nos diferentes estilos e en diferentes formacións instrumentais. Práctica do baixo cifrado
COÑECEMENTOS PREVIOS:	Todos os coñecementos harmónicos e de análise anteriores.
COMPETENCIAS TRANSVERSAIS:	T1 T3 T7 T15
COMPETENCIAS XERAIS:	X2 X7 X8 X17 X21 X22 X23
COMPETENCIAS ESPECÍFICAS:	EI2 EI3 EI4 EI5 EI7 EI8 EI9
Ver a listaxe e a descrición de competencias DECRETO 163/2015, do 29 de outubro.	

3. OBXECTIVOS	
DESCRUCIÓN	COMPETENCIAS RELACIONADAS
Potenciar a creatividade a partir do coñecemento e a práctica de técnicas da improvisación a solo ou en conxunto.	T1 T3 T15 X2 X7X8 X17 X21 X22 X23 EI2 EI3 EI4 EI5 EI7 EI8 EI9
Adestrar a lectura, a memoria e a interpretación comprensiva a través da análise de cada un dos elementos que integran as obras musicais de diferentes estilos.	T1 T3 T15 X2 X7 X17 X21 X22 X23 EI2 EI3 EI4 EI5 EI7 EI9
Realizar a análise harmónica ao teclado de obras para piano, reducindo a textura polifónica ao seu esquema básico.	T1 T3 X2 X7 X8 X17 X21 X22 X23 EI2 EI3 EI5 EI7
Improvisar melodías, acompañamentos ou pezas ben sexa libremente ou seguindo pautas establecidas previamente.	T1 T3 X2 X7 X17 X21 X22 X23 EI2 EI3 EI4 EI5 EI7 EI9
Memorizar e desenvolver estruturas harmónicas extraídas de obras do repertorio clásico de diferentes estilos	T1 T3 X2 X21 X22 X23 EI2 EI4 EI5 EI7
Desenvolver a capacidade de análise en canto a estruturas harmónicas e formais se refire e comprender a importancia.	T1 T3 T15 X2 X7 X8 X17

Potenciar a creatividade a partir do coñecemento e a práctica de técnicas da improvisación a solo ou en conxunto.	X21 X22 X23 E12 E13 E14 E15 E17 E18 E19
Adestrar a lectura, a memoria e a interpretación comprensiva a través da análise de cada un dos elementos que integran as obras musicais de diferentes estilos.	T1 T3 T15 X2 X7 X17 X21 X22 X23 E12 E13 E14 E15 E17 E19
Realizar a análise harmónica ao teclado de obras para piano, reducindo a textura polifónica ao seu esquema básico.	T1 T3 X2 X7 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E13 E15 E17 E19

4. CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN I CUADRIMESTRE

TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. O Acorde. Estructuras harmónicas. Patróns.	1.1 Estructuras harmónicas: Os acordes en inversión. Desenvolvemento por inversión. Enlaces. 1.2 Patróns rítmicos, melódicos e de acompañamento da música de finais do século XIX ata a actualidade. 1.3 Tonalidades maiores e menores. Escalas modais. Outras escalas. Círculo de quintas. Graos I-II-III-IV-V-V7-VI- VII-V do V. 1.4 Acordes de sexta. Acordes de sétima. Acordes de novena. 1.5 Cifrado harmónico. Cifrado americano. 1.6 Redución harmónica 1.7 Variacións rítmicas, melódicas e na textura. 1.8 Estructuras harmónicas de oito compases. 1.9 Redución harmónica. 1.10. Progresións.	6
2. Creación melódica	2.1 Construción do motivo con notas reais, notas de paso, floreos, apoiaturas, anticipacións e retardos. 2.2 Desenrolo de motivos e adaptación ás diferentes estruturas harmónicas por enlace e/ou transporte 2.3 Melodía eixo. 2.4 Células, motivos, semifrases e frases. 2.5 Frases de oito compases. Pregunta-resposta. 2.5 Creación melódica en base as harmonías traballadas	4
3. Improvisación e Acompañamento	3.1 Acompañamento a melodías clásicas e/o populares, tendo en conta os contidos anteriormente tratados. 3.2 Improvisación imitativa e libre en base aos contidos traballados	3
4. Repaso dos contidos tratados	4.1 Repaso, afianzamento e traballados cuestións que poidan xurdir sobre os contidos	3
TOTAL SESIÓNS:		16

4. CONTIDOS E TEMPORALIZACIÓN II CUADRIMESTRE

TEMAS	DESCRITOR DE SUBTEMAS	SESIÓNS
1. O Acorde. Estructuras harmónicas. Patróns.	1.1 Estructuras harmónicas: Os acordes en inversión. Desenvolvemento por inversión. Enlaces. 1.2 Patróns rítmicos, melódicos e de acompañamento da música clásica. 1.3 Tonalidades maiores e menores. Círculo de quintas. Graos I-II-III-IV-V-V7- VI- VII-V do V. 1.4 Acordes de sexta. Acordes de sétima. 1.5 Cifrado harmónico. 1.6 Redución harmónica 1.7 Variacións rítmicas, melódicas e na textura. 1.8 Pedal de tónica e de dominante	6
2. Creación melódica	2.1 Construción do motivo con notas reais, notas de paso, floreos, apoiaturas, anticipacións e retardos. 2.2. Desenrolo de motivos e adaptación ás diferentes estruturas harmónicas por enlace e/ou transporte 2.3 Melodía eixo. Tipos de floreos, apoiaturas e notas de paso. 2.4 Células, motivos, semifrases e frases. 2.5 Frases de oito compases. Pregunta-resposta. 2.6 A semifrase contrastante: Contraste rítmico, melódico e harmónico. 2.7 Creación melódica en base as harmonías traballadas	4
3. Improvisación e Acompañamento	3.1 Acompañamento a melodías clásicas e/o populares, tendo en conta os contidos anteriormente tratados. 3.2 Improvisación imitativa e libre en base aos contidos traballados	3

4. Repaso dos contidos tratados	4.1 Repaso, afianzamento e cuestións que poidan xurdir sobre os contidos traballados	3
TOTAL SESIÓNS:		16

5. METODOLOXÍA E PLANIFICACIÓN DOCENTE (1º e 2º CUADRIMESTRE)

TIPO DE ACTIVIDADE E DESCRICIÓN	HORAS PRESENCIAIS	HORAS NON PRESENCIAIS	TOTAL HORAS
Práctica de aula: Traballo pomenorizado dos contidos propostos, partindo do máis sinxelo ao máis complexo, traballando os aspectos máis técnicos nun primeiro lugar e aplicándoos posteriormente a tarefas máis creativas. As clases terán unha compoñente principal de práctica co instrumento. Planificaranse as actividades de forma que se fomente a participación do alumnado, impulsando así o traballo colaborativo na aula.	16	-	16
Práctica individual: Adestramento persoal do alumno de todas as ferramentas e técnicas da práctica harmónica e da improvisación ao teclado traballadas na aula. Comprenderá 1) análise do material musical sobre o que se traballa nas clases 2) preparación e adestramento dos recursos cognitivos técnicos e interpretativos necesarios para a práctica harmónica, repentización e improvisación		26	26
Titorías:	1	-	1
Actividades de avaliación:	1	-	1
TOTAL HORAS:			45

6. AVALIACIÓN

FERRAMENTAS DE AVALIACIÓN	CRITERIOS DE AVALIACIÓN	COMPETENCIAS AVALIADAS	PONDERACIÓN
6.1. CONVOCATORIA ORDINARIA			
6.1.1 AVALIACIÓN ORDINARIA (CON AVALIACIÓN CONTINUA)			
Asistencia a clase	-Asistencia a clase. -Participación activa nas actividades programadas. -Actitude en clase.	T1 T3 T7 T15 X2 X7 X8 X17 X21 X23 E13 E14 E15 E18 E19	30 %
Traballo semanal	Seguimento do traballo individual proposto polo docente, onde se apliquen os contidos traballados.	T1, T2, T3, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E110.	70 %
6.1.2. AVALIACIÓN ORDINARIA (ADIANTO DE CONVOCATORIA-EXAME DECEMBRO)			
Asistencia a clase	-Asistencia a clase. -Participación activa nas actividades programadas. -Actitude en clase.	T1 T3 T7 T15 X2 X7 X8 X17 X21 X23 E13 E14 E15 E18 E19	30 %
Traballo semanal	Seguimento do traballo individual proposto polo docente, onde se apliquen os contidos traballados.	T1, T2, T3, T11, T13, T15, X8, X21, X24, X25, E14, E16, E110.	70 %
6.1.3. AVALIACIÓN ALTERNATIVA (PERDA AVALIACIÓN CONTINUA) <i>Para os alumnos que superen as 4 faltas de asistencia</i>			
1 Desenvolvemento de 2 estruturas harmónicas	Aplicar os coñecementos harmónicos e pianísticos adecuadamente	T1 T3 T15 X8 X22 E17 E19	20 %
2. Harmonizar e improvisar un acompañamento a cada unha das 2 melodías dadas	A mosar os coñecementos harmónicos, melódicos e pianísticos/ do acordeón, así como a escoita interna, para o acompañamento de melodías	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	20 %
3. Improvisar unha frase sobre cada un dos 2 motivos dados	A mosar coñecemento dos elementos e procedementos construtivos para a improvisación melódica	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	20 %

4. Improvisación sobre 2 pezas, fragmentos e/ou melodías concretas de diferentes estilos aportados polo profesor, tendo en conta os aspectos formais, melódicos, rítmicos e/ou harmónicos das mesmas	Amosar autonomía e solvencia na lectura e análise de pezas, fragmentos ou melodías. Amosar coñecemento dos elementos e procedementos construtivos para a improvisación.	T1 T3 T7 T15 X2 X7 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E13 E14 E15 E17 E18 E19	40 %
6.2. CONVOCATORIA EXTRAORDINARIA			
1 Desenvolvemento de 2 estruturas harmónicas	Aplicar os coñecementos harmónicos e pianísticos adecuadamente	T1 T3 T15 X8 X22 E17 E19	20 %
2. Harmonizar e improvisar un acompañamento a cada unha das 2 melodías dadas	Amosar os coñecementos harmónicos, melódicos e pianísticos/ do acordeón, así como a escolta interna, para o acompañamento de melodías	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	20 %
3. Improvisar unha frase sobre cada un dos 2 motivos dados	Amosar coñecemento dos elementos e procedementos construtivos para a improvisación melódica	T1 T3 T15 X2 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E14 E15 E17	20 %
4. Improvisación sobre 2 pezas, fragmentos e/ou melodías concretas de diferentes estilos aportados polo profesor, tendo en conta os aspectos formais, melódicos, rítmicos e/ou harmónicos das mesmas	Amosar autonomía e solvencia na lectura e análise de pezas, fragmentos ou melodías. Amosar coñecemento dos elementos e procedementos construtivos para a improvisación.	T1 T3 T7 T15 X2 X7 X8 X17 X21 X22 X23 E12 E13 E14 E15 E17 E18 E19	40 %
VER OBSERVACIÓNS			

7. ALUMNADO CON NECESIDADES EDUCATIVAS ESPECIAIS *

DESCRICIÓN	CRITERIOS E PAUTAS
<p>Deberanse cumprir as disposicións vixentes no marco do establecido no Real decreto legislativo 1/2013, do 29 de novembro, polo que se aproba o texto refundido da Lei xeral de dereitos das persoas con discapacidade e da súa inclusión social.</p> <p>Asimesmo terase en conta a ORDE do 8 de setembro de 2021 pola que se desenvolve o Decreto 229/2011, do 7 de decembro, polo que se regula a atención á diversidade do alumnado dos centros docentes da Comunidade Autónoma de Galicia en que se imparten as ensinanzas establecidas na Lei orgánica 2/2006, do 3 de maio, de educación.</p>	<p>No caso do alumnado con necesidades específicas de apoio educativo e para garantir os devanditos principios de igualdade de oportunidades, de non discriminación e de compensación de desvantaxes, as probas de avaliación ás que este alumnado se presente ó longo do curso serán adaptadas en tempo e forma, sempre e cando esta necesidade estea recoñecida oficialmente e seguindo as especificacións marcadas polo equipo de orientación específico da consellería en cada caso.</p>

7. BIBLIOGRAFÍA, MATERIAIS E DOCUMENTOS

- Aebersold Jazz, J. (1967/1994) Como improvisar y tocar Jazz (6a ed.). Spanish Edition.
- Ansins Arbó, Miguel (2004) Teoría y práctica del bajo cifrado, en su realización al piano. Madrid: Real Musical.
 - Bach, J. S. por García Vázquez, J.R. (2010) 22 pequeños preludios. Análisis y metodología de trabajo. Madrid: Enclave Creativa
 - Bach, J. S. por García Vázquez, J. R. (2008) 15 invenciones a dos voces. Análisis y metodología de trabajo. Madrid: Enclave Creativa.
 - Bernaud, A. y Desportes, I (2003) Manual práctico para el reconocimiento de los estilos desde Bach a Ravel. Madrid: Real Musical
 - Cortada, M. L. (2003) Teoría y práctica del bajo continuo. Barcelona: DINSIC Publicaciones Musicals, S.L.
 - Coker, J. (1964) Improvisando en Jazz. Buenos Aires: EDITORIAL VICTOR LERU
 - Ferrer, Ferran (2001) Acompaña y disfruta. Valencia: Impromptu Editores, S. L.
 - Lorenzo de Reizábal, A., Olabarrieta Zaro, J. (2010) Improvisación: De la teoría a la práctica. Barcelona: Editorial Boileau.
 - Levine, M. (2003). EL libro del Jazz Piano. EEUU: Sher Music Co.
 - Molina, E.(1990). Improvisación al piano. Volúmen 1. Ejercicios fundamentales. Madrid: Real Musical (reeditado por Enclave Creativa.
 - Molina, E. (1994). Improvisación al piano. Voúmen 2. Desarrollo de estructuras armónicas. Madrid: Real Musical. (reeditado por Enclave Creativa)
 - Molina, E. (1994). Improvisación al piano. Volúmen 3. Estructuras melódicas. Madrid: Real Musical. (reeditado por Enclave Creativa)
 - Molina, E.; Molina C..(2006) Burgmüller. 25 estudios fáciles para piano. Op 100. Análisis y metodología de trabajo. Madrid: Enclave Creativa
 - Molina, E; Cisneros, J; Doña, I; Rodríguez, J.(2007). Improvisación y acompañamiento. Voúmen 1. Madrid: Enclave Creativa Ediciones S.L
 - Molina, E; Cisneros, J; Doña, I; Rodríguez, J.(2007). Improvisación y acompañamiento. Voúmen 2. Madrid: Enclave Creativa Ediciones S.L
 - Oltra, M. (2003). Ejercicios de acompañamiento. Barcelona. Ed. Boileau.
 - Real Book I-II
 - Toch, E. (2001). La melodía. Barcelona: Idea Books.

9. OBSERVACIÓNS

O tipo de contidos desta asignatura fai imposible na maioría dos casos a organización deles en sesións illadas e perfectamente delimitadas. A materia, eminentemente práctica, é de carácter tanto acumulativo como continuado e depende en gran medida da particularidade de cada alumno, pois hai grandes diferenzas en canto a velocidade de aprendizaxe e asimilación dos contidos. Unha vez estudado éstos repítense unha e outra vez ao longo de todo o cuadrimestre, non quedando relegados só á sesión onde se introduciu.

O repertorio por curso incluír á pezas ou fragmentos de diferentes estilos necesarios para traballar os contidos propostos. Dado que o número de semanas non coincide co número de sesións adaptárase cada curso segundo número e colocación dos festivos e as diversas actividades do centro modificando se fora necesario no propio curso o número de sesión asignadas a cada tema; en ningún caso se incluírán temas deste curso no seguinte.